



**Силабус**  
навчальної дисципліни  
**Психологія**  
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІНФОРМАТИКА)»  
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)  
галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка  
спеціальність 014 Середня освіта  
за предметною спеціальністю 014.09 Середня освіта (Інформатика)

<b>Викладач</b>	Тетяна МАКАРОВА
<b>Посилання на сайт</b>	bdpu.org.ua <a href="https://bdpu.org.ua/nesterenko/">https://bdpu.org.ua/nesterenko/</a>
<b>Контактний тел.</b>	0980406574
<b>Е-mail викладача:</b>	makarova.vivat@gmail.com
<b>Графік консультацій</b>	Індивідуальний

**Обсяг курсу на поточний навчальний рік:**

Форма навчання	Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
Денна	6/180	30	30	120	екзамен
Заочна		8	8	164	

**Семестр: 2**

**Мова навчання:** українська

**Ключові слова:** психіка, свідомість, особистість, емоції, воля, розвиток людини, розвиток пізнавальних процесів, вікова періодизація, онтогенез, психологія навчання, психологія виховання, психологія педагогічної діяльності.

**Мета та предмет курсу.** Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія» є забезпечення загальної теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти у галузях загальної, вікової та педагогічної психології. Предметом психології є закономірності розвитку психіки людини, розвиток особистості й когнітивних процесів людини на різних вікових етапах, психологічні основи навчання, виховання і педагогічної діяльності.

## **Компетентності та програмні результати навчання:**

- ЗК1. Здатність знаходити, обробляти, інформацію з різних джерел, аналізувати та синтезувати на основі перевірених фактів та логічних аргументів.
- ЗК2. Здатність застосовувати у практичних ситуаціях основні закони та принципи побудови і функціонування комп'ютерної техніки.
- ЗК3. Здатність застосовувати у практичних ситуаціях основні закони навчання.
- ЗК4. Здатність спілкуватися усно та письмово рідною та іноземною мовою.
- ЗК5. Здатність до ефективного комунікування та до представлення складної комплексної інформації у стислій формі, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та відповідні технічні терміни.
- ЗК6. Здатність генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).
- ЗК7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність)
- ЗК8. Здатність розуміти та сприймати етичні норми поведінки відносно інших людей і відносно природи, дотримуватись етичних принципів як з погляду професійної чесності, так і з погляду розуміння можливого впливу досягнень інформаційно-комунікаційних технологій на соціальну сферу.
- ЗК9. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК10. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).
- ЗК11. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
- ЗК12. Здатність бути критичним і самокритичним при прийнятті обґрунтованих рішень та оцінюванні якості виконуваних робіт.
- ЗК13. Здатність діяти відповідально та свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).
- ЗК14. Знання фактів, розуміння закономірностей та механізмів виникнення психічних явищ та феноменів у філо-соціо-онтогенезі, їх розвиток і прояв.
- ЗК15. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).
- ПРН 1. Управляти процесом знаходження, обробки, аналізу та синтезу інформації з різних джерел на основі перевірених фактів та логічних аргументів.
- ПРН 2. Вирішувати практичні завдання майбутньої професійної діяльності на основі інтегрування та адаптування знань законів та принципів побудови та функціонування комп'ютерної техніки.
- ПРН 3. Вирішувати практичні завдання на різних етапах здійснення педагогічного процесу на основі інтегрування та адаптування знань законів навчання.
- ПРН 4. Представляти складну комплексну інформацію у стислій формі усно та письмово рідною та іноземною мовою, використовуючи комунікаційні навички та інформаційно-комунікаційні технології.
- ПРН 5. Визначати значущість мети своєї діяльності, на основі самостійного пошуку знань, їх осмислення та рефлексії.
- ПРН 6. Дотримуватись строгих вимог дисципліни, планування та управління часом, з урахуванням особливостей групової роботи та встановлення зв'язків між людьми.
- ПРН 7. Дотримуватись етичних принципів як з погляду професійної чесності, так і з погляду розуміння можливого впливу досягнень інформаційно-комунікаційних технологій на соціальну сферу.

ПРН 8. Оцінювати важливість базових знань фундаментальних розділів математики, фізики в обсязі, необхідному для володіння науковим апаратом комп'ютерних наук та використання методів моделювання в педагогічному та технологічному процесах.

ПРН 9. Визнання цінності та поваги до різноманітності та мультикультурності.

ПРН 10. Розуміння сутності та предметної області майбутньої професії, її місця в народному господарстві.

ПРН 11. Демонструвати здатність бути критичним і самокритичним при прийнятті обґрунтованих рішень та оцінюванні якості робіт.

ПРН 12. Визначати та застосовувати технології психолого-педагогічної взаємодії в закладах освіти для забезпечення оптимального психологічного середовища на підставі знань психофізіологічних основ формування професійних умінь і навичок, методів вікової та педагогічної психології, методів психодіагностики, методів мотивації навчальної діяльності.

ПРН 13. Підбирати програмно-апаратні засоби, програмні технології та сучасні інформаційні системи для улаштування комп'ютерного класу, дотримуючись вимог до освітлення, мікроклімату, електро та пожежної безпеки на основі знань принципів побудови інформаційних систем та організації захисту інформації.

ПРН 14. Розробляти та підбирати навчальне, інформаційно-методичне й технічне забезпечення на основі знань основних положень вітчизняного освітнього законодавства та методики навчання інформатики.

ПРН 15. Розробляти й коригувати систему контролю за навчальним процесом, а також будувати міркування з приводу її удосконалення, усвідомлюючи складові майбутньої професійної діяльності та вимоги щодо їхнього виконання на підставі аналізу мети навчання з урахуванням умов до об'єктивної перевірки та оцінювання ЗУН учнів.

ПРН 16. Розробляти проекти з обліку, аналізу, управління та регулювання процесом навчання учнів загальноосвітньої школи інформаційно-комунікаційним технологіям, усвідомлюючи наступність у навчально-виховному процесі, на основі знань засобів діагностування стану педагогічних систем.

ПРН 17. Розробляти, вдосконалювати та впроваджувати методики навчання інформаційно-комунікаційним технологіям на основі знань методів, засобів, форм навчання та їх класифікацій, характеристик, умов вибору та вимог до реалізації.

ПРН 18. Відображати докладну, цілісну функціональну структуру реальної діяльності у вигляді нормативної та технічної документації ґрунтуючись на знаннях змісту та організації освітнього процесу, а також на принципах дидактичного проектування, способах збору та опрацювання інформації.

ПРН 19. Здійснювати типове педагогічне дослідження, усвідомлюючи інтеграційну і взаємообумовлюючу сутність процесів виховання і навчання, їхню роль у розвитку людини і формуванні її особистості, на основі знань закономірностей і принципів, етапів і напрямків виховання й навчання.

ПРН 20. Здійснювати творче перетворення педагогічних об'єктів, прагнучи нових та нестандартних рішень професійних завдань, на основі знань видів та особливостей здійснення розумових операцій.

ПРН 21. Продемонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку й функціонування психічних явищ і феноменів у філо-соціо-онтогенезі.

ПРН 22. Продемонструвати розуміння етапів розвитку та становлення психологічної науки, її основних понять, категорій, методів, фактів, механізмів та закономірностей психічних явищ; особливостей міжособистісної взаємодії у соціальних групах та спільнотах.

ПРН 23. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; навички здійснення безпечної діяльності; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків; здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ПРН 24. Ідентифікувати небезпечні та шкідливі виробничі фактори, що супроводжують працю на виробництві; організувати вирішення питань охорони праці на виробництві (організації); використовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні й нешкідливі умови праці на виробництві; розробляти заходи з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності.

## **Зміст курсу**

### **Змістовий модуль 1. Основи загальної психології.**

**Тема 1. Вступ до загальної психології.** Предмет, об'єкт і завдання загальної психології. Галузі психології. Методи загальної психології. Психіка і свідомість.

**Тема 2. Пізнавальні процеси.** Відчуття. Сприймання. Увага. Пам'ять. Мислення. Уява. Класифікація пізнавальних процесів.

**Тема 3. Особистість у діяльності та групі.** Діяльність і активність. Особистість. Міжособистісне спілкування.

**Тема 4. Воля. Емоції та почуття.** Воля. Емоції. Почуття. Класифікація емоцій і почуттів.

**Тема 5. Темперамент. Характер. Здібності.** Темперамент. Типи темпераменту. Характер. Риси характеру. Здібності. Види здібностей.

### **Змістовий модуль 2. Основи вікової психології.**

**Тема 6. Вступ до вікової психології.** Предмет, об'єкт і завдання вікової психології. Розділи вікової психології. Групи методів вікової психології. Основні чинники психічного розвитку людини. Періодизації вікового розвитку.

**Тема 7. Дитяча психологія.** Когнітивний і емоційний розвиток немовляти. Криза 1 року. Когнітивний і психосоціальний розвиток дитини у ранньому віці. Криза 3 років. Когнітивний і особистісний розвиток дошкільників. Готовність дитини до навчання в школі. Криза 6 років.

**Тема 8. Психологія молодшого шкільного віку.** Адаптація до школи. Когнітивний і особистісний розвиток молодших школярів.

**Тема 9. Психологія підліткового віку.** Вплив фізичного розвитку на психічний і особистісний розвиток підлітка. Когнітивний і особистісний розвиток підлітка. Криза підліткового віку.

**Тема 10. Психологія юнацького віку.** Когнітивний і особистісний розвиток в ранньому юнацькому віці. Особистісне і професійне самовизначення. Криза юнацького віку. Когнітивний і особистісний розвиток в пізньому юнацькому віці. Криза юнацького віку.

**Тема 11. Психологія зрілого віку.** Когнітивний і особистісний розвиток. Дружба. Професійна самореалізація. Сім'я. Криза «середини життя». «Синдром спустошеного гнізда».

### **Змістовий модуль 3. Основи педагогічної психології.**

**Тема 12. Вступ до педагогічної психології.** Предмет, об'єкт і завдання педагогічної психології. Розділи педагогічної психології. Методи педагогічної психології.

**Тема 13. Психологія виховання.** Поняття про психологію виховання. Засоби виховного впливу. Вікові особливості виховання. Самовиховання.

**Тема 14. Психологія навчальної діяльності.** Поняття про психологію учіння. Психологічна структура навчальної діяльності. Психологічні механізми засвоєння знань. Вікові особливості навчальної діяльності. Поняття про психологію навчання. Типи навчання. Психологічні закономірності управління процесом навчання.

**Тема 15. Психологія педагогічної діяльності.** Поняття про психологію педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності. Функції педагогічної діяльності. Особистість педагога. Профілактика і подолання конфліктів у педагогічній діяльності.

**Методи навчання:** словесні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, ілюстрування), самостійне спостереження, опора на життєвий досвід студента, проблемного викладання, мозкової атаки, тренінг, аналіз ситуацій.

**Методи контролю і самоконтролю у навчанні:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, комбіноване опитування, письмовий і тестовий контроль, самоконтроль і самооцінка.

**Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):**

*Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Своєчасне виконання практичних завдань і самостійної роботи є обов'язковим. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Відпрацювання тем курсу, що були пропущені або не підготовлені, відбувається на консультаціях, згідно графіка.

*Політика щодо академічної доброчесності.* Дотримання норм академічної доброчесності є загальною вимогою для здобувачів БДПУ, згідно з Положенням про академічну доброчесність у БДПУ ([http://bdpu.org/wp-content/uploads/2020/03/akademdobrochesnist-\\_sayt.pdf](http://bdpu.org/wp-content/uploads/2020/03/akademdobrochesnist-_sayt.pdf)). Очікується, що письмові роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При повторних порушеннях, беручи до уваги моральний аспект проблеми, до здобувача можуть бути застосовані дисциплінарні заходи.

*Політика щодо відвідування.* Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекційні та практичні заняття курсу. За об'єктивних причин

(хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в онлайн форматі за погодженням із викладачем.

**Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:** освітні платформи інтерактивної взаємодії у форматі відео-конференції ZOOM, Google Meet; віртуальне навчальне середовище Moodle університету, що містить навчально-методичний комплекс дисципліни для ефективної взаємодії, самоосвіти та контролю освітніх результатів здобувачів; Google-сервіси (Keep, документи, презентації, форми, чат, календар, диск); ноутбук Acer Aspire 5 A515-58P-379M; графічний монітор Huion Kamvas Pro 13; мультимедійний проектор Optima GT 1080e; екран.

**Система оцінювання та вимоги:** внутрішня університетська 100-бальна шкала. Після вивчення навчальної дисципліни їх результати конвертуються в шкалу ECTS шляхом ранжування навчальних досягнень.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка шкалою ECTS
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

#### **Узагальнені критерії оцінювання:**

- «А», 90–100 балів – здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, уміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування й нахили;
- «В», 78–89 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи й задачі в

- стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;
- «С», 65–77 балів – здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, у цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;
  - «D», 58–64 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; із допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;
  - «E», 50–57 бали – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);
  - «FX», 35–49 балів – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %);
  - «F», 1–34 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання й відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

### **Розподіл балів, які отримують студенти**

Максимальна оцінка навчальних досягнень здобувача вищої освіти

1. Максимальна сума балів поточного контролю (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання: поточний контроль (максимально 25 балів) і самостійна робота (максимально 25 балів); для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання: поточний контроль (максимально 15 балів) і самостійна робота (максимально 35 балів)) – 50 балів.

2. Максимальна сума балів підсумкового екзаменаційного контролю (тестування (максимально 50 балів) – 50 балів.

3. Максимальна сума балів за навчальну дисципліну (підсумкове оцінювання) – 100 балів.

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час поточного контролю та підсумкового контролю (екзамену) (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

### **Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)**

Основні

1. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник. 3-є вид., допов. Київ: Кондор, 2009. 576 с.
2. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2010. 330 с.
3. Савчин М., Василенко Л. Вікова психологія. Київ: Академвидав (Альма-матер), 2011. 384 с.
4. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Педагогічна психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
5. Черезова І. О. Психологія: навч. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2015. 278 с.

#### Додаткові

1. Варій М.Й. Загальна психологія: навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: ЦУЛ, 2007. 968 с.
2. Вікова психологія: Хрестоматія: посібник / Л. В. Долинська, Т. М. Лисянська та ін. Київ: Каравела, 2014. 488 с.
3. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. Київ: Каравела, 2008. 399 с.
4. Власова О. І. Педагогічна психологія. Київ: Либідь, 2005. 400 с.
5. Гуцало Е. У. Психологія вікового розвитку особистості: навч.-метод. посіб. Кіровоград: поліграфічно-вид-й центр «Імекс LTD», 2010. 216 с.
6. Корольчук М. С., Крайнюк В. М., Марченко В. М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методика: навч. посіб. / За заг. ред. М. С. Корольчука. Київ: Ельга, Шка-Центр, 2005. 320 с.
7. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: Практикум: навч. посіб. Київ: Каравела, 2009. 224 с.
8. М'ясоїд П. М. Курс загальної психології: підручник. Київ: Алерта, 2011. 496 с.
9. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник. Київ: Кондор, 2011. 469 с.
10. Поліщук В. М. Віковий кризовий розвиток людини: від народження до дорослості: навч. посіб. Суми: ПФ «Університетська книга», 2020. 459 с.
11. Савицька О. В., Співак Л. М. Тестові завдання з психології: методичні рекомендації. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д.Г., 2009. 108 с.
12. Савчин М. В. Загальна психологія: підручник. 2-ге вид., доп. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 344 с.
13. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 346 с.
14. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 296 с.
15. Співак Л. М. Діагностика і корекція «Я-концепції» молодших школярів з низьким рівнем навчальних досягнень: навч. посіб. 2-е вид. Київ: Каравела,

2011. 224 с.

16. Черезова І. О. Психологія життєвих криз особистості (курс лекцій): навч. посіб. Бердянськ: БДПУ, 2021. 110 с.

17. Ушакова І. М. Вікова психологія: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 123 с.

18. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2005. 640 с.

### **Інтернет-ресурси**

1. [www.bdpu.org/library](http://www.bdpu.org/library)
2. <http://www.nbuu.gov.ua>
3. <https://scholar.google.com>
4. <https://www.irbis-nbuu.gov.ua/> – Національна бібліотека імені В.Вернадського;
5. <http://psychology-naes-ua.institute/> – Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України;
6. <https://psyua.com.ua/> – УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України;
7. <https://www.psychologyed.org/> – Міжнародний інститут психології;
8. <https://www.psyh.kiev.ua/> – журнал «Вісник педагогіки і психології»;
9. <http://psyj.udpu.edu.ua/> – Психологічний журнал;
10. <http://urj.com.ua/indexa.php?page=archieive> – Український психологічний журнал;
11. <https://www.journalsofznu.zp.ua/index.php/psych> – Журнал сучасної психології;
12. <https://apsijournal.com/index.php/psyjournal> – журнал «Психологічний часопис»;
13. <https://psychpersonality.pnpu.edu.ua/> – журнал «Психологія і особистість»;
14. <https://psychprospects.vnu.edu.ua/index.php/psychprospects> – журнал «Психологічні перспективи»;
15. <http://psychologis.com.ua/> – сайт з практичної психології;
16. <https://psychclassics.yorku.ca/index.htm> – електронний ресурс з психології Йоркського університету (Канада);
17. <https://www.top20psychology.com/> – інтернет-каталог з психології.